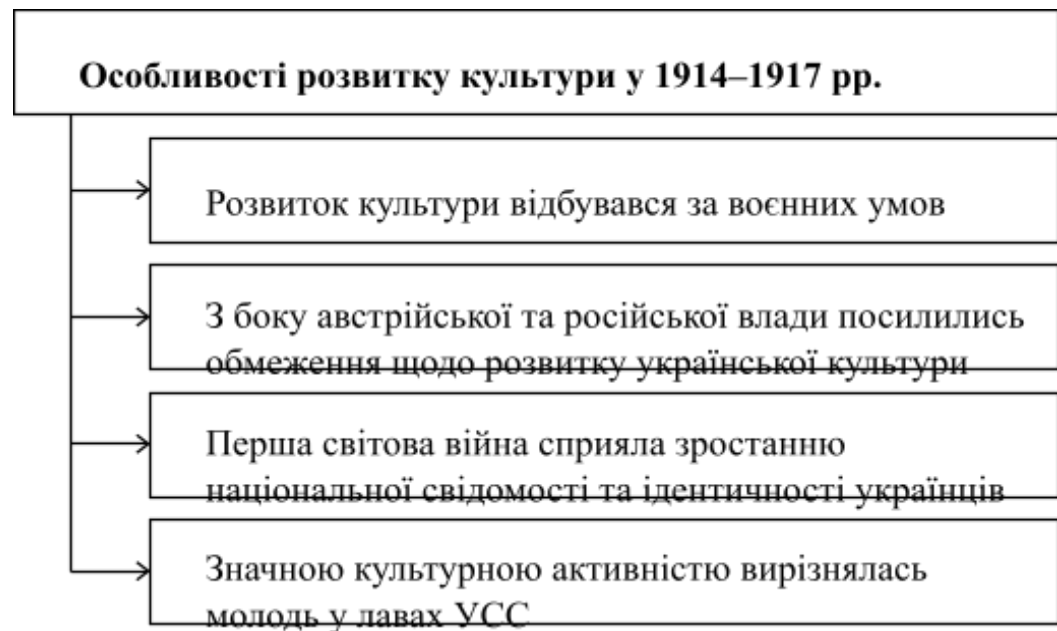

Розвиток культури у 1914-1917 рр. та за доби Української Центральної Ради

Розвиток культури у 1914-1917 рр.

Напередодні Першої світової війни та у воєнний час лише незначна частина людей мала доступ до освіти та культури.

Рівень писемності українців, за результатами перепису 1897 р., становив 23,3 %, а у Волинській та Чернігівській губерніях, де переважало українське населення, цей показник був ще нижчим - відповідно 9 та 16 %. 25 мільйонів українців були позбавлені як школи, так і преси рідною мовою, під заборonoю перебували українська література і театр.

Трохи кращою була ситуація на підавстрійських територіях. На Галичині та Буковині діяли декілька українських шкіл. Вищих навчальних закладів, де навчання велось українською мовою, не було взагалі.

У літературі виникають нові напрями і школи – футуризм та символізм. Одним з головних теоретиків футуризму був Михайль Семенко.

Футуризм — напрямок у мистецтві, що заперечував загальноприйняті мовні й мистецькі норми.

Символізм — художнє осмислення дійсності через багатоаспектні образи-символи.

Театральне мистецтво. У роки війни відвідування вистав дозволяло людям відволіктися від тих негараздів, які вони переживали. Без державної підтримки, попри військовий час, український театр існує. Звісно, більшість колективів були аматорськими, а театри – мандрівними. Однак уже в роки української революції почнеться бурхливий розвиток театрального мистецтва, і не останню роль у цьому зіграють ті, хто почне свій творчий шлях у воєнні роки. Наприклад, відомий театральний режисер Лесь Курбас, який у 1916 році вступив до театру Миколи Садовського та почав свій творчий шлях, згодом стане відомим не тільки в Україні, але й у світі.

	Розвиток живопису в роки Першої світової війни на українських землях	
 Казимир Малевич	Створений художником жанр можна з упевненістю назвати унікальним явищем в образотворчому мистецтві. Супрематизм — жанр абстрактного мистецтва, філософія якого базується на вищості чистого художнього відчуття над візуальним зображенням предметів.	
 Олександр Богомазов	Його називають «Український Пікассо». Художник авангардист. Один з етапів розвитку у творчості став кубофутуризм. Центральним образом кубофутуристичних робіт Богомазова є місто Київ з його динамікою — вулицями, будинками, мешканцями.	
	Авангард — сукупність течій у літературі та мистецтві, які заперчували класичне мистецтво та шукали принципово нові форми самовираження.	Кубофутуризм — художній напрям у поезії та обр. мистецтві поч. XX ст., який об'єднав авангардні явища кубізму та футуризму.

**Михайло
Бойчук**

Художник і педагог, засновник самобутньої національної школи монументального живопису, що існувала в Україні в першій третині XX ст. Його творчість просякнута прагненням відродити мистецьку традицію на основі візантійського фрескового живопису та традиції Давньої русі. Він ілюстрував книги, провадив реставраційні роботи у Львові, в усипальниці родини Розумовських і давньому іконостаті в їхній церкві у Лемешах (на Чернігівщині), відновлював фрески Софійського собору у Києві та Успенського в Чернігові, створював нові фрескові ансамблі. Працював над художнім оформленням вистав Леся Курбаса. Разом із учнями розписав Луцькі казарми у Києві.

Розвиток культури за доби Української Центральної Ради

Після повалення монархії з'являється свобода розвитку для української культури. Зникають заборони до всього українського. З'являються нові культурні діячі. Нарешті українська культура отримала державну підтримку, а там, де не справлялася держава, на допомогу йшли численні громадські організації.

Звісно, був і негатив, бо в часи революції на українських землях часто змінювалася влада. І кожний мав своє бачення того, як повинна розвиватися культура. Проблем додавало збройне протистояння між політичними режимами, які хотіли отримати владу. Руйнувалися пам'ятки культури, культурно-освітні та наукові заклади. Чимало митців після зміни політичних режимів, рятуючись від переслідувань, безладу та анархії або просто в пошуках кращого життя, емігрувало.

Фактори розвитку культури в добу Української революції 1917–1921 років	
Позитивні фактори	Негативні фактори
- Зникли обмеження і заборони щодо української культури. - Активну участь у розвитку культури відіграли представники української інтелігенції. - Активізація культурної творчості. Поява нових митців, напрямів та стилей.	- Післявоєнне руйнування, економічний занепад. - У кожного політичного режиму було своє бачення розвитку культури. Не згодних з цим напрямом карали. - Тривале збройне протистояння на українських землях. - Знищення культурних пам'яток, освітніх закладів.

Засновується всеукраїнська вчительська спілка, яку очолила Софія Русова. Відбуваються вчительські з'їзди, які розробляють пропозиції щодо українізації освіти.

До осені в Україні було відкрито 39 українських гімназій (25 з них діяли в селах), а до кінця року — ще 53. Крім того, протягом 1917 р. розпочали роботу 217 нових так званих «вищих» початкових шкіл (неповних середніх), які додалися

до вже діючих 356 таких шкіл. Усі вони існували за рахунок громадських або приватних коштів. Також діяло понад 38 тис. «нижчих» початкових однокласних шкіл та 1373 двокласні школи. Друкуються українські підручники. Загальний тираж у 1917 році становив 300 тис. примірників.

У вищій освіті починається створення кафедр українознавства, зокрема в Київському та Харківському університетах.

У 1917 році засновується український державний театр. У ньому грали спектаклі за творами І. Котляревського, І. Тобілевича, М. Кропивницького, М. Старицького, І. Франка, С. Васильченка та інших українських класиків, а також закордонних драматургів: Г. Ібсена, Ж.-Б. Мольєра, В. Сарду, В. Шекспіра, Ф. Шіллера. У часи УЦР відновлюється діяльність «Просвіти» на території Наддніпрянської України. Центральною стала Київська «Просвіта», яка координувала діяльність цих організацій у різних регіонах. Просвіти були одним із центрів поширення та розвитку української культури.

Виникло чимало нових видавництв, які почали друкувати українські книжки: «Українська школа», «Вік», «Час», «Українське видавництво», «Добровільне товариство видання дешевих і корисних книжок», «Січ» тощо. Загалом у 1917 р. на Кубані й Наддніпрянщині діяло 78 українських видавництв, а в 1918 р.

104. Значна частина видавничої продукції мала агітаційно-пропагандистський характер. За даними Головної книжкової палати, у 1917 р. вийшло друком понад 747 найменувань українських книжок, а російською мовою — 452.

Крім книжок, масовими тиражами друкувалася періодична преса. Популярність серед читачів мала газета «Нова Рада» (орган УПСФ, з яким співпрацювали Є. Чикаленко, А. Ніковський, С. Єфремов, М. Грушевський та інші), «Робітнича газета» (орган УСДРП), «Народна воля» (орган «Селянської спілки»), «Боротьба».

Релігія залишалася важливою складовою життя людей в ті часи. Тому не дивно, що Українська Центральна Рада вирішила розв'язати одну проблему, а саме: домогтися визнання автокефалії для української православної церкви. Фактично це означало би релігійну незалежність від московського патріархату. Нагадаю, що декількасот років православна церква на українських землях керувалася Москвою, тому здобуття релігійної самостійності було не менш важливим, ніж самостійності політичної. Процес боротьби за автокефалію нагтовхнувся на спротив того духовенства, яке хотіло залишитись у складі Російської Православної Церкви, тому було зрозуміло, що треба докласти значних зусиль, аби реалізувати цей план. До речі, ми можемо провести паралель із сьогоденням, бо на важкому шляху отримання Томосу (тобто документа про отримання автокефалії) сучасна українська влада повинна була вирішити ці ж проблеми. Але ми повертаємося до 1917 року. Прихильники самостійності української церкви скликали Собор, на якому мали розглянути це питання, однак ситуація стала настільки складною, що завершити цей процес так і не вдалося. Українські землі окупають більшовики, УЦР втрачає контроль, та навіть тоді, коли на декілька місяців цей контроль вдалося повернути, питання релігійної самостійності так і не вдалося розв'язати.

Попри це, українська православна церква все ж здобуде самостійність, однак коли саме це відбулося, ви дізнаєтеся на наступних заняттях.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які були відмінності в розвитку культури в часи Першої світової війни на українських землях? Чому існували ці відмінності?
2. Чи можна вважати політику Центральної Ради у сфері культури успішною? Чому?
3. Пригадайте, завдяки чому українська культура в умовах бездержав'я та заборон змогла зберегти свій розвиток

